

דו"ח הגיור השנתי

2024

// תשפ"ד

סיכום כהונת הרבנים הראשיים

עתים

לכל אדם. בכל זמן

1. מבוא

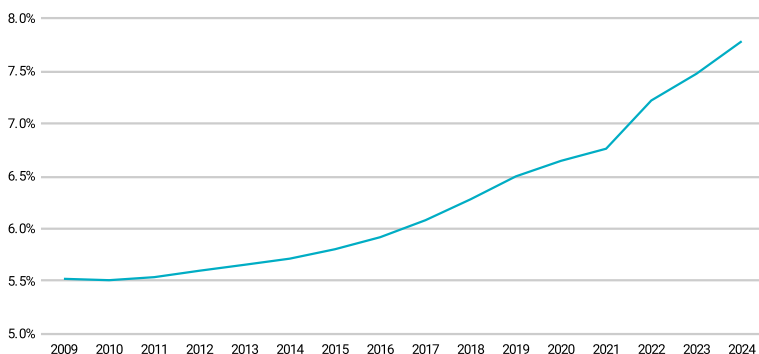
בהתאם להחלטות הממשלה לאורך השנים, מערך הגיור הממלכתי במשרד ראש הממשלה פועל בהנחייתם ההלכתית של הרבנים הראשיים. להנחיות אלה השפעה ישירה על הליך הגיור ועל הקביעה מי רשאי להתגייר. כך למשל, מדיניות הלכתית מחמירה לפיה רק מתגייר שמקפיד לקיים את כל המצוות כולן רשאי להתגייר, תנעל את הדלת בפני מתגיירים רבים שבסיום ההליך שומרים על עיקרי המצוות תוך שהם נמצאים בתהליך תמידי של התחזקות, כפי שמאפשרות שיטות פסיקה אחרות. כמו כן, ישנן עמדות הלכתיות מבוססות לפיהן ניתן להקל בגיור קטינים (עד גיל מצוות) ולצרפם לעם היהודי, בעוד שהרבנות הראשית מחמירה ומגיירת קטינים רק עם הוריהם ורק אם הם לומדים במסגרות חינוך דתיות.

לכן, לקראת סיום כהונתם של הרבנים הראשיים - הרב יצחק יוסף והרב דוד לאו - שנבחרו לתפקידם באמצע שנת 2013, מעניין לבחון את המגמות העיקריות בנוגע למספר המתגיירים במערך הגיור הממלכתי. כאמור, החיבור בין סיום הכהונה לבחינת המספרים אינו טכני אלא יש בו כדי לשקף השלכות של המדיניות ההלכתית שנקבעת על ידי הרבנים הראשיים.¹

בפתח הדברים יש להזכיר נתון חשוב. בשנת 2013 חיו בישראל 342,000 אזרחים שהוגדרו "חסרי דת" ואילו בשנת 2023 עמד מספרם על 534,000. קבוצה זו, שרוב מוחלט מבין חבריה הם עולים מחבר העמים שעלו באמצעות סעיף "הבן ו"הנכד" והם אינם מוכרים כיהודים על פי ההלכה. קרי, בשנים אלה חל גידול של כ-55% במספר חסרי הדת.

¹ למרות בקשת חופש המידע ששלחנו לפני כחמישה חודשים, משרד ראש הממשלה טרם העביר לנו את המידע בנוגע לשנת 2023.

תרשים א': שיעור אוכלוסיית חסרי הדת מתוך האוכלוסייה היהודית

2. פתיחת תיקים בבית הדין

לאחר תחילת הלימודים במכוני הלימוד השונים פותחים המתגיירים תיק בבית הדין לגיור. זהו למעשה השלב הרשמי הראשון של הליך הגיור. בשנת 2022 נפתחו במערך הגיור כ-3,900 תיקים² עליה של כ-30% בהשוואה למספר פותחי התיקים בשנים 2014-2015.

בהקשר זה יש לומר כי בהשוואה למספר חסרי הדת הכולל במדינת ישראל לא מדובר במספרים משמעותיים, פחות מ-1% מאוכלוסיית חסרי הדת פונה למערך הגיור מידי שנה - פחות משיעור הריבוי הטבעי שלהם. עוד נאמר כי בשנים אלה שיעור פותחי התיקים מכלל אוכלוסיית חסרי הדת אפילו ירד - משיעור של 1.06% בשנת 2014 ל-0.76% בשנת 2022.

3. סיום הליך הגיור - תעודת המרה

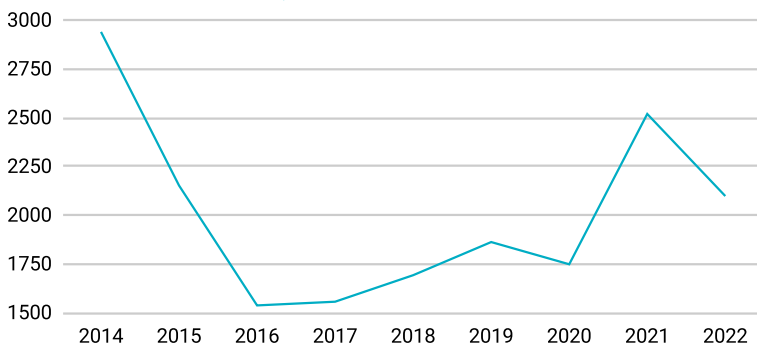
החל משנת 2014 ועד לשנת 2022 הונפקו כ-18,000 תעודות המרה, תעודות המעידות על סיום הליך הגיור. מתוכם, כ-30% הם ילידי ברית המועצות לשעבר, כ-25% הם ילידי אתיופיה והשאר הם ילדי מדינות אחרות (ובכללם ילידי ישראל).

² מערך הגיור מסר לנו כי בנוגע לשנים 2021-2022, נתונים אלה לא קיימים ברשות.

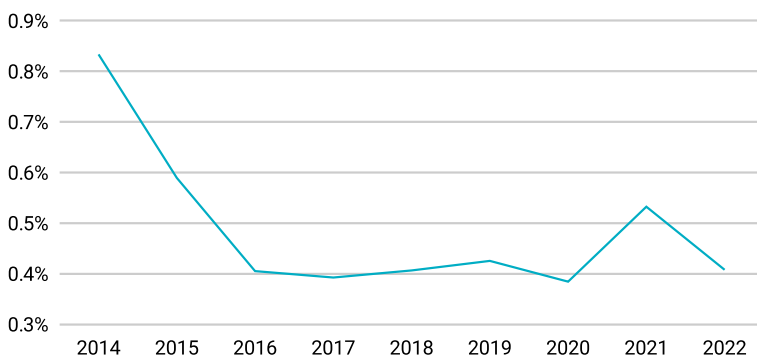
למרות העלייה במספר המבקשים להתגייר שפתחו תיק בבתי הדין, בשנים אלה נרשמה ירידה משמעותית במספר האנשים שהצליחו לסיים את הליך הגיור. בשנים 2014-2015 הונפקו בכל שנה, בממוצע, כ-2,550 תעודות המרה - התעודה הרשמית שמעידה על סיום הליך הגיור. עם זאת, בשנים 2021-2022 הונפקו בכל שנה, בממוצע, כ-2,300 תעודות המרה.

מנתונים אלה ניתן ללמוד כי למרות העלייה המשמעותית במספר התיקים שנפתחו בבתי הדין לגיור, מספר המסיימים את הליך הגיור דווקא ירד בכ-10% (וזאת לצד עלייה של כ-55% באוכלוסיית חסרי הדת). מעניין לציין כי בעוד ילידי אתיופיה מסיימים את ההליך בכמעט 100%, רק כ-60% מילידי ברית המועצות לשעבר הצליחו לסיימו.

תרשים ב': מספר מסיימי הליך הגיור

תרשים ג': אחוז מסיימי הליך הגיור מתוך אוכלוסיית חסרי הדת

4. תקציב מערך הגיור

הנתון המוקדם ביותר הקיים בידינו בנוגע לתקציב מערך הגיור הממלכתי הוא ביחס לשנת 2016. בשנה זו עמד תקציב המערך על סכום של 92.7 מ"ש"ח. בשנה זו הונפקו במערך הגיור 1,947 תעודות המרה. קרי "עלות" של כל מתגייר עמדה בשנה זו על סכום של כ-47,500 ש"ח. בשנת 2022 עמד תקציב מערך הגיור על סכום של 116.6 מ"ש"ח ובשנה זו הונפקו, כאמור, 2,097 תעודות. קרי, בשנה זו, עלותו של כל מתגייר האמירה ועמדה על סכום של 55,000 ש"ח.

לשם השוואה, עלות של כל מתגייר במערך הגיור של "עתים-גיור כהלכה" - רשת בתי דין אורתודוקסית פרטית לגיור - עמדה באותה שנה על סכום של כ-8,900 ש"ח.

5. סיכום

מנתונים אלה ניתן לראות שבתקופת כהונתם של הרבנים הראשיים חלה ירידה משמעותית באחוז המתגיירים שמצליחים לסיים את הליך הגיור, מה שיכול להעיד על החמרת התנאים לסיום הליך הגיור. גם הירידה בשיעור פותחי התיקים מתוך אוכלוסיית היעד מעידה על רגיעה אפשרית של חברי קבוצה זו ממסלול הגיור הממלכתי לאור הקשיים שהם צפויים לעבור במסגרתו.

כמו כן, ניתן לראות כי עלות הגיור עלתה בתקופה זו ב-15%, בעוד שהגיורים הפרטיים של גיור כהלכה זולים בכ-85%.

מכלל נתונים אלה עולה כי מערך הגיור הממלכתי אינו מצליח להתמודד בהצלחה עם האתגר הלאומי - למעלה מחצי מיליון חסרי דת שחיים במדינת ישראל ורואים עצמם כחלק מהקולקטיב היהודי לכל דבר.

כתיבה:
עו"ד אוהד וייגלר

ארגון עתים פועל להפיכת הממסד הדתי בישראל למגוון, מכבד וקשוב. הארגון מפעיל מרכז סיוע טלפוני ללא עלות לנתקלים בקשיים מול שירותי הדת (הרבנות הראשית, אגף הגיור, מועצות דתיות מקומיות, חברות קדישא ועוד) וכן מעניק ליווי וייצוג לאנשים פרטיים מול רשויות הדת (סנגור). בנוסף, הארגון פועל לקידום מדיניות ליצירת שינויים מערכתיים בממסד הדתי לטובת הציבור הכללי. במסגרת הארגון פועלת גם רשת בתי הדין האורתודוקסים לגיור **עתים-גיור כהלכה**.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר ידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר - כל חלק שהוא מהחומר בחוברת זו. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בחוברת זו אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

@ כל הזכויות שמורות לארגון עתים, 2024.

עתים (ע"ר)

שלמה הלוי 5, ירושלים 91451

*8083 • hodaot@itim.org.il • www.itim.org.il

